

DİRSE HAN OĞLU BOĞAÇ HAN

Hanlar Hanı Bayındır Han yılda bir kez herkesi toplar ve eskilerin toy adını verdikleri büyük bir davet ve eğlence düzenlerdi. Yemekler yenir, türküler söylenir, hikâyeler anlatılırdı.

Günlerden bir gün Bayındır Han yine büyük bir toy düzenlemeye karar verir. Tüm beyleri de bu toya davet eder. Davet edilen herkes çok heyecanlıdır hatta çocuğu olan beyler yanlarında gelenek ve göreneklerini öğrenebilsinler diye çocuklarını da getirirler. Davetli beylerden biri de Dirse Han'dır ama ne yazık ki Dirse Han'ın ne oğlu vardır ne de kızı... Dirse Han kendi hâline çok üzülür. Yemek bile yemeden kalkıp evine dönmek üzere yola koyulur.

Dirse Han eve gidince çok sevdiği karısına dert yanar. Ona “Benim güzel yüzlüm, söyle bana: Neden bizim de herkes gibi bir çocuğumuz yok? Bugün çocuğu olan beyleri gördüğümde pek üzüldüm. Ne olurdu, bizim de bir çocuğumuz olaydı?” der. Karısı ona açları doyurmasını, fakirleri giydirmesini, borcu olanın borcunu ödemesini ve Allah'a dua etmesini söyler. Dirse Han karısının tavsiyesine uyar. Tez vakitte en maharetli aşçılara türlü türlü yemekler hazırlatıp büyük bir davet verir. Yiyecek ve içecek o kadar çoktur ki tüm açlar doyar. Davetliler giderken de borçlarını ödesinler borcu olanlara diye birer kese altın verir. Sonra davete katılan herkesle birlikte Allah'a dua eder.

Günler günleri kovalar. En sonunda bir güz vakti Dirse Han'ın bir oğlancığı olur. Sevinçle karşılarlar oğlancığı. Yine büyük davetler verirler, açları doyururlar, ihtiyaç sahiplerine yardım ederler, doğumu hep birlikte kutlarlar.

Sevinçli günlerin ardından zaman hızlı geçer, derler. Bir de bakarlar ki Dirse Han'ın oğlu 15 yaşında bir delikanlı!.. O zamanlarda çocuklara doğduklarında hemen ad koymazlardı. Çocuk bir kahramanlık gösterdikten sonra obanın en saygın kişisi olan Dede Korkut gelip ona ad verirdi. Bizim Dirse Han'ın oğlunun da henüz bir kahramanlık yapmadığı için adı yoktur. Adsız oğlan, arkadaşlarıyla gezer durur.

O zamanlarda, yaz aylarında Bayındır Han'ın boğa ve develeri güreşsinler diye serbest bırakılırdı. İşte yine böyle bir yaz gününde bizim adsız oğlan ve arkadaşları güreş alanında toplanıp aşık atarlar. Kim aşığı cuk oturtacak diye heyecanla oynarlarken dünyadan haberleri olmaz. O sırada taşa vursa un eden Bayındır Han'ın en güçlü boğası, burnundan soluyarak hızla çocukların üzerine gelmeye başlar. Diğer çocuklar durumu biraz daha önce fark edip etrafa kaçırlar. Bizim adsız oğlansa son anda boğanın kendisine doğru geldiğini fark eder. “Kaçmaktansa boğayı durdurmayı denerim.” diye düşünür. Boğa tozu dumana katarak kendisine doğru öfkeyle koşarken birden elini yumruk yapıp boğanın boynuzları arasına dayar. Boğa arka ayakları üzerinde sürünerek bir iki adım geriye gider. Bizim Dirse Han'ın oğlancığı

vazgeçmez. Ayaklarını yere daha da sağlam basarak yumruğuyla boğayı alnından itmeye devam eder. En sonunda boğa yeterince sersemleyince geri çekilip kuvvetli bir yumruk atar ona. Boğa sersemler ama kısa sürede toparlanıp oğlanın üstüne tekrar yürür. Bizim oğlan, yumruğunu boğanın alnına tekrar dayayıp bu sefer onu güreş alanının girişine kadar sürükler; sonra alnına koyduğu yumruğu birdenbire çekip boğanın tepetaklak yere yuvarlanmasını sağlar. Bunu gören Oğuz beyleri cesareti ve aklından dolayı Dirse Han'ın oğlunu kutlarlar. Gösterdiği bu kahramanlık karşısında kendisine ad vermesi için hemen Dede Korkut'u çağırırlar.

Dede Korkut o zamanların en sevilen müzik aleti olan kopuzunu alıp gelir. Herkesi etrafına toplar. Önce Dirse Han ve oğlunu tebrik eder; sonra da Dirse Han'a, oğluna beylik ile at ve deve vermesini söyler. Adsız oğlana dönerek "Mademki sen bir boğayla baş edebildin, senin adın bundan sonra 'Boğaç' olsun oğlum. Adını ben verdim, yaşını Allah versin." der. Geldiği gibi de atına atlayıp hızla uzaklaşır. O günden sonra bizim adsız oğlanın adı Boğaç olur.

Boğaç, babasına ve büyüklerine karşı son derece saygılı ve yiğit bir çocuktur. Babası ona beylik verdiği için de çok mutludur. Ne var ki bu durumdan memnun olmayanlar da vardır. Babasının en yakınında bulunan kırk yiğit, Boğaç'ı kıskanmaya başlar ve babasına şikâyet eder. Günlerden bir gün Dirse Han, yiğitleri ve Boğaç'ı ava giderler. Av sırasında yiğitleri, Dirse Han'ı oğlunun kendisi için bir tehlike olduğuna ikna ederler. Ona oğlunu ormanın derinliklerinde bırakmasını söylerler. Dirse Han ve yiğitleri köylerine geri dönerken Boğaç, iki köpeğiyle ormanda kalakalır. Üstelik yaralıdır. Yorgun ve yaralı bir hâlde koca bir ağacın altına oturur. Tam bayılacakken Hızır yanında beliriverir. Boğaç'ın yarasını eliyle üç kez sıvazlar; ona yarasını dağ çiçeği ve anne sütüyle temizlemesini, böylece iyileşebileceğini söyler; geldiği gibi de hızla gider.

Biz Hızır ve Boğaç Han'ı bırakalım, haberi oğlunun avdan dönmesini sabırsızlıkla bekleyen anneden verelim. Dirse Han'ın eşi, oğlunun babasıyla dönmediğini görünce çok üzülür. Bir terslik olduğunu anlar ve hemen kırk kız yiğidi yanına alıp Kazılık Ormanı'ndaki oğlunu aramaya çıkar. Epey bir yol aldıktan sonra Boğaç Han'ın kaybolduğu ormana varırlar. Her biri bir yana dağılarak kırk koldan Boğaç Han'ı aramaya koyulur. En sonunda onu bir ağacın altında yatarken bulurlar. Boğaç, annesini görünce çok sevinir ve olanları ona anlatır. Annesi hemen kız yiğitlerini dağ çiçeği bulmaları için yollar. Az sonra kızlar dağ çiçeğiyle geri dönerler. Çiçeği anne sütüyle karıştırarak bir merhem yaparlar. Annesi bu merhemi Boğaç'ın yarasına sürer, oğlunu da alıp köye geri döner ancak Boğaç'ı Dirse Han'a göstermez. Boğaç kırk gün içinde eski sağlığına kavuşur. Dirse Han'ın hain kırk yiğidinden biri, Boğaç'ın iyileştiğini ve geri döndüğünü görünce hemen diğerlerine haber eder. Kırk hain bir araya

gelerek yeni planlar yapar. Bu sefer de Dirse Han kendilerini cezalandırmasın diye onu kaçırmaya karar verirler. Kimse görmeden onu kaçırap ellerini bağlayıp uzak bir yere götürürler.

Bir süre sonra karısı, Dirse Han'ın yokluğunu fark eder. Hemen oğlu Boğaç'ın yanına gidip durumu anlatır. Boğaç hemen kendi kırk yiğidini yanına alarak babasını bulmaya gider. Babasının hain yiğitleri Boğaç'ı fark ederler. Onu yakalamak isterler. O sırada oğlunu tanımayan Dirse Han, kendisini kurtarmak isteyen yiğidi merak eder, hainlere kendisine kopuzunu verirlerse o yiğidi getirebileceğini söyler. Onlar da kabul eder. Dirse Han eline kopuzunu alır ve başlar söylemeye:

“Boynu uzun cins atlar giderse benim gider,
Senin de içinde bineğin varsa söyle bana.
Savaşmadan, vuruşmadan alıvereyim; dön geri.
Ağıllardan on bin koyun gider ise benim gider,
Senin de içindeyse söyle bana.
Savaşmadan, vuruşmadan alıvereyim; dön geri.
Develerden kızıl deve giderse benimki gider,
Senin de içinde deven varsa söyle bana.
Savaşmadan, vuruşmadan alıvereyim; dön geri.
Altın başlı otağlar gider ise benim gider,
Senin de içinde odan varsa söyle bana.
Savaşmadan, vuruşmadan alıvereyim; dön geri.
Ak yüzlü, ela gözlü gelinler gider ise benim gider,
Senin de içinde nişanlın varsa söyle bana.
Savaşmadan, vuruşmadan alıvereyim; dön geri.
Ak sakallı ihtiyarlar giderse benim gider,
Senin de içinde baban varsa söyle bana.
Savaşmadan, vuruşmadan alıvereyim; dön geri.
Benim için geldinse yiğit dön geri.”

Bu sözleri duyan Boğaç, Dirse Han'a şöyle cevap verir:

“Boynu uzun cins atlar seninse
Benim de içinde bineğim var.
Bırakmam seni kırk namerde.
Develerden kızıl deve seninse

Benim de içinde bir devem var.
Bırakmam seni kırk namerde.
Altın başlı otağların giderse
İçinde benim de odam var.
Bırakmam seni kırk namerde.
Ak sakallı ihtiyarların gider ise
Benim de içinde ak sakallı babam var.
Bırakmam seni kırk namerde.”

Boğaç sözlerini bitirince babasını hain yiğitlerin elinden kurtarır, birlikte eve dönerler. Boğaç'ın kahramanlığı tüm Oğuz illerinde duyulur. Beyler kendisini tebrik ederler. Olanları Hanlar Hanı Bayındır Han da işitir ve Boğaç'a beylik verir. Boğaç'ın kahramanlıkları dilden dile dolaşır, Dede Korkut'a kadar ulaşır. Dede Korkut gelir ve Boğaç'ı öven şiirler söyler, ona şöyle dua eder:

“Onlar da bu dünyaya gelip geçti,
Kervan gibi kondu göçtü,
Fâni dünya yine kaldı.
Gelimli gidimli dünya,
Son ucu ölümlü dünya!
Kara dağların yıkılmasın,
Gölgelice kaba ağacın kesilmesin,
Kanatların kırılmasın,
Atın hiç sendelemesin,
Kılıcın keskin olsun,
Mızrağın kırılmasın,
Ananın, babanın mekânları cennet olsun,
İçindeki ışığın sönmemesin,
Allah seni namerde muhtaç etmesin!..”